

Sanayi Planlaması ve Recep Tayyip Erdoğan'ın 'Vizyon 2023'ü

Aykut Göker

A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (KAYAUM)'un düzenlediği
21. Yüzyıl için Planlama Kurultayı'nda (6/7 Aralık 2012, Ankara) sunulmuştur.

Sanayi için plan yapacağız.

Elbette bu planı, ülkenin geleceği için öngörülen stratejik hedefi gözeterek yapacağız.

Bu hedef yalnızca sanayi için ortaya konan bir hedef değildir. Türkiye, örneğin 2023'te nerde olacaktır; 2023 Türkiye'si konusundaki tasavvurumuz nedir, hayalimiz nedir?

Sanayi o hayali gerçekleştirmek için başvurulacak araçlardan biri olabilir. Bir uç noktaya taşıyorum: Öyle bir Türkiye hayal edebilirim ki, sanayii daha bugünden bir yana da bırakabilirim; vazgeçerim.

Demek ki, önce ülke için bir gelecek öngörümüz, bir vizyonumuz olmalı...

Türkiye'nin bir Vizyon 2023'ü var mı? TÜBİTAK'ın elektronik vitrininde (www.tubitak.gov.tr) duran bir 'Vizyon 2023' var. Vitrine konduğu 2004 Kasım'ından bu yana hiç dokunulmadan duran ve 'Vizyon 2023' kısa adıyla bilinen "*Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları: 2003-2023 Strateji Belgesi*"nden söz ediyorum. Ama o yürürlükte değil. Yalnızca, TÜBİTAK'tan yurt dışındaki, bilim ve teknoloji politikalarıyla ilgili toplantılara gidildiğinde 'bizim de bir gelecek vizyonumuz var', demeye yarıyor.

Ama gerçekte Türkiye'nin bir başka 'Vizyon 2023'ü var. Daha doğrusu, Recep Tayyip Erdoğan'ın bir 'Vizyon 2023'ü var.

Erdoğan 'Vizyon 2023'ünü, 12 Haziran 2011 seçimleri sırasında açıkladı. "*Biz Hazırız Milletimiz Hazır Türkiye Hazır*" sloganının kullanıldığı "*Vizyon 2023 Reklâm Filmi*"nden anımsayacaksınız: Orada "*son teknolojiyle donatılmış dev şehir hastanelerine, herkesin gidebildiği üniversitelere, dünya ile rekabet eden okullara sahip, kentsel dönüşümünü tamamlamış, herkesin kolayca konut sahibi olabildiği bir ülke*" resmedilmekteydi.

Ama, Erdoğan'ın yaptığı işler, izlediği yol vaat ettiği ülkenin gerçekte nasıl bir ülke olacağını aynasıdır: Hastanelerinde, doktorla hastası arasında cinsiyet uyumunun gözetildiği, üniversitelerinde son sözün ulema tarafından söylendiği, okullarında Sünnîliğe bağlı dindar gençlerin yetiştirildiği, **dönüşümünü tamamlamış** kentlerinde insanların dinî esaslara uygun yaşadığı bir ülke...

Erdoğan'ın 'gelecekteki ülke hayali' budur: **Sünnî akideye bağlı siyasî İslâm'ın hâkim olduğu bir ülke; Sünnî esaslara dayanan bir devlet...** Erdoğan'ın tuttuğu yol, Osmanlı'nın takip ettiği Sünnîlik yoludur. Hedefi de Osmanlı'nın devlet düzenidir.

Erdoğan'ın hedefine ulaşmak için uygulamakta olduğu bir atılım planı var. Bu planı yazılı olarak görmedim ama size ana başlıklarını söyleyeceğim. Bu başlıkların, Erdoğan tarafından, kamuoyuna, en yetkili ağız olarak 'beyan edilme' ya da açıkça yürürlüğe konma sırasına göre söyleyeceğim.

I. Ana Başlık: Sermayenin El Değiştirmesi...

Recep Tayyip Erdoğan'ın, 12 Eylül 2010 Referandumu'ndan hemen önce, ATV'nin canlı yayınında kendisine sorulan soruya verdiği yanıt şuydu:

"...İstanbul sermayesi nedense işin başından itibaren bizimle para kazanmada anlaşmış ama siyasette anlaşmamış. Bunu da zaman zaman itiraf ettiler. 'Biz bire beş kazandık ama biz [sizi] siyaseten destekleyemeyiz, bizim siyasi kanaatimiz bu.' Fakat isteseler de istemeseler de Türkiye'de artık sermaye ciddi manada el değiştirmeye başladı. Bu bizim için çok önemli bir güven kaynağı. ...Şu anda dünya ile bütünleşen bir Anadolu var. Bu da belki onları rahatsız ediyor... Ama biz isteriz ki niçin İstanbul sermayesi Anadolu sermayesi ile iç içe olmasın. " (Cumhuriyet Haber Portalı, 10.09.2010)

'İstanbul sermayesi' TÜSİAD çatısı altında toplanmış iş çevrelerini; 'Anadolu sermayesi' de, MÜSİAD ve TUSKON'un çatıları altında toplanmış iş çevrelerini, **İslâmî sermayeyi** simgelemektedir.

Sermaye, 40'lı yıllarda Varlık Vergisi'yle, 50'li yıllarda 6-7 Eylül Olayları ile el değiştirme süreçlerinden geçmişti. 80'li yıllardan başlayarak devlet işletmelerinin yok edilerek pazar paylarının ya da pazar paylarıyla birlikte bütün varlıklarının yok pahasına özel sektöre devri sermayenin üçüncü el değiştirişiydi... Demek ki 'Vizyon 2023'e giden süreçte amaçlanan, dördüncüsünü gerçekleştirmek: Bütün sermaye siyasî İslâm'a...

II. Ana Başlık: Silâhlı Kuvvetler, Yargı ve Kamu Yönetimi Üzerinde Mutlak Surette Otorite Tesisi...

Silâhlı Kuvvetler üzerinde otoritenin mutlak surette tesisi için izlenen yolu söylemeye gerek duymuyorum. Bu biliniyor. Ancak şu kadarını söyleyeyim; dıştan bakan bir göz için, yarattığı sonuçlar açısından bu TSK içinde bir kadro tasfiyesi üzerine kurgulanan kadrolaşma harekâtıdır.

Yargı üzerinde otoritenin mutlak surette tesisinin, 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan anayasa referandumuyla gerçekleştirildiği biliniyor.

Kamu yönetiminde otoritenin mutlak surette tesisi içinse, yine biliyorsunuz, önce "Kamu hizmetlerinin düzenli, etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak" gerekçesiyle, "kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat, görev ve yetkilerinin" **kanun hükmünde kararnamelerle** yeniden düzenlenmesinde hükûmeti yetkili kılan 6 Nisan 2011 tarih ve 6223 sayılı kanun çıkarıldı. Ardından, bu kanuna dayanılarak, 2011 yılının ikinci yarısında, Resmî Gazete'de peş peşe yayımlanan kanun hükmünde kararnamelerle kamu kurumlarının tamamı köktenci bir anlayışla yeniden düzenlendi.

Bütün kamu kurumları, daha önce 'bağımsız' ya da 'özerk' ya da 'kısmen özerk' bir konuma sahip olanlar dâhil, katı merkezîyetçi, bürokratik bir yapının birimleri hâline getirildi. Hepsi artık tek bir siyasî otoritenin emri altındadırlar.

III. Ana Başlık: Bilim Kurumlarının da Mutlak Olarak Merkezî Otoriteye Bağlanmaları...

Kanun hükmünde kararnameler harekâtında, bütün bilim kurumları da aynı katı merkezîyetçi, bürokratik yapının birimleri hâline getirilmişlerdir. Aslında, bilim kurumlarının merkezî otoriteye bağlanmaları, dolayısıyla da o otoriteyi kullanacak siyasî İslâm'ın denetimi altına alınmaları daha eskiye dayanır. AKP işbaşına gelir gelmez müdahale ettiği iki bilim kurumu vardır: YÖK ve TÜBİTAK...

YÖK'ü denetimleri altına alarak başlattıkları süreç, temelde üniversiteyi kendi siyasî-ideolojik çizgilerine çekmeyi amaçlayan bir süreçtir... Görünüşe göre bilimle uğraşan ama temelde kendi Sünnî inanç sistemlerine bağlı kişilerin, kritik kadrolara (üniversite rektörlüklerine,

fakülte dekanlıklarına...) yerleştirilmeleri bu sürecin ilk aşamasıdır. YÖK'e biçilen ana misyon bu kadro harekâtının yürütülmesidir...

TÜBİTAK ise, esas itibâriyle, bilimsel araştırmalara ve bilim adamı yetiştirmeye parasal destek sağlayan bir kurumdur ve kullandığı bu destek aracıyla üniversitede araştırmayı ve bilim adamı yetiştirmeyi yönlendirebilme gücüne sahiptir.

TÜBİTAK aynı zamanda, bilimi özellikle gençlere sevdirmek; bilimin temel kavramlarını, başvurduğu yöntemleri ve bulgularını her yaşta gençlere öğretmek, onların bilimle, bilimsel düşünceyle tanışıklıklarını sağlamak için yayın yapan, bu alanda son derece etkin olmuş bir kurumdur.

Eğer hâlâ Orta Çağ'ın engizisyoncularının kafasıyla düşünüyorsanız ve bilimin, inandığınız, iman ettiğiniz doğrularla uyuşmayan, îmana bütünüyle aykırı sonuçlara varabildiğini görüyorsanız ne yapardınız? Ama her ne yapacaksınız, günümüz koşullarında, 'zevâhiri' kurtaracak biçimde yapardınız.

Bilimle hesaplaşmak için parasal destek ve yayın gibi iki etkin araca sahip bir bilim kurumunu denetim altına almak 'zevâhiri' kurtaracak bir yoldu; onlar da öyle yaptılar. Son kararnameyle TÜBİTAK'ı da bütünüyle merkezî-siyasî otoritenin emri altına aldılar.

Bilim akademileri bütün dünyada bilimde son sözü söyleyen kurumlar olarak bilinir. Bu yetkileriniyse, çatıları altında toplanan seçkin bilim insanlarından alırlar. Türkiye'de de, eleştirilebilecek yanları saygınlığına gölge düşürmeyen böyle bir kurum vardı; bu kurum da denetim dışında bırakılmazdı; nitekim Türkiye Bilimler Akademisi'ni de yine kararnamelerle, merkezî-siyasî otoritenin emir komuta zincirine bağladılar.

Türkiye'nin bilim sisteminin, üniversitesiyle, diğer bilim kurumlarıyla birlikte siyasî iktidarın merkezî otoritesine bağlanmasıyla, yönetsel açıdan geldiği nokta Osmanlı'nın 'ilim' sistemidir, medrese sistemidir. Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak'ın dediği gibi, "*Osmanlı ideolojisinin merkezî devletçi yapısı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan düşünce tarzı'nın medreseye ve ulemaya biçtiği rol "Devlet ideolojisinin temeli olan Sünniliği savunmanın fikir ve inanç temellerini hazırlamak."*tı. Ulema asla bunun dışına çıkamazdı; çıkanlar şiddetle cezalandırılırdı (Bkz. Ocak, Ahmet Yaşar [2011], *Yeniçağlar Anadolu'sunda İslam'ın Ayak İzleri / Osmanlı Dönemi*, Kitap Yayınevi, 1. Basım, Mayıs 2011, İstanbul.)

Elbette bugünkü âcil görev, Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte Sünnilikten kayıp giden devletin ideolojik temellerinin yeniden Sünnilik esasına oturtulmasıdır; üniversite bunun fikriyatını, kültürel alt yapısını hazırlayacaktır...

Abarttığım sanılmasın. En yetkili ağız olarak Recep Tayyip Erdoğan'ın, 'Başbakan' sıfatıyla başkanlığını yaptığı Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun 27 Aralık 2011 günlü toplantısında, açış konuşmasında söyledikleri itirazı mümkün olmayan kanıtımdır. Ne demişti?

"...Harezmi'yi, Cezeri'yi, Ali Kuşçu'yu, Piri Reis'i, El Kindi'yi, Gazali'yi, Farabi'yi, Akşemseddin'i zikretmeden, isimlerini anmadan bilim tarihi yazılamaz.

"Astronomi denildiğinde akla sadece Kopernik'in gelmesi, Ali Kuşçu'ya haksızlıktır. Fizik denildiğinde, Newton kadar Cabir Bin Hayyan'ı anmamak, aleni ayrımcılıktır. Kan dolaşımı, anestezi, verem, katarakt ameliyatı, mikrop kavramı, bizim medeniyetimizin isimleri anılmadan, onların bilime katkıları zikredilmeden izah edilemez." (Bkz. WWW.tubitak.gov.tr)

Doğru; bu isimler anılmadan bilim tarihi yazılamaz. Ciddiye alınan hiçbir Batılı bilim tarihçisi de böyle bir şey yapmadı. O hâlde, Erdoğan bu sözleriyle kimi hedef aldı ve ne anlatmak istedi?

Asıl merak edilecek konuya şu: Kendisi de akılcı felsefeden gelen ama daha sonra yazdığı ve 'filozofların tutarsızlığı'nı konu ettiği **Tehâfütü'l-felâsife** adlı eserinde akılı bütünüyle reddederek ortaya koyduğu öğretinin, İslâm'ın bilimden kopmasında önemli ölçüde rol oynadığı bilinen, İslâm filozofu Gazâlî'nin, verilen örnekler arasında yer alması ne anlama geliyor?

Ya da Gazâlî'nin bu eserindeki görüşlerine yaklaşık yüz yıl sonra yazdığı **Tehâfütü't-tehâfüt** adlı eserinde, Gazâlî'nin tutarsızlığını ortaya koyarak karşı çıkan ve Batılı bilim tarihçilerinin **Averroes** adıyla andıkları Endülüslü **İbn-i Rüşd**'ün adı niçin anılmıyor?

Peki, ya o dönemlerin İslâm tıbbının üzerinde çalıştığı bazı konular sayıldığı hâlde, 'İslâm tıbbı' deyince ilk akla gelen ve Batılı bilim tarihçilerinin **Avicenna** adıyla andıkları **İbn-i Sina**'nın anıtsal adı niçin anılmamıştır? İbn-i Sina'nın akılı esas almasına, Gazâlî, anılan eserinde karşı çıktığı için mi?

Peki, ya Ali Kuşçu'nun adını andığı hâlde, Osmanlılarda ilk rasathaneyi İstanbul'da 1577'de kuran ve bilimde, çağdaşı olan Danimarkalı astronom Tycho Brahe (1546-1601) ile kıyaslanabilecek bir yetkinliğe sahip bulunduğu ortaya konan Takiyüddîn el-Râsîd'in adını niçin anmadı?

Kurduğu rasathane, kuruluşundan üç yıl sonra, din adına yerle bir edildiği için mi? Halil İnalçık, "...rasathanenin yazgısı, din bağınazlığının akli ilimler üzerine açık zaferini gösteren bir olaydır." der (İnalçık, Halil [1973], *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ (1300-1600)*, Çev. Ruşen Sezer, YKY, 2003, İstanbul.). Yoksa 2023'de, bugün Türkiye olarak anılan ülkenin tepesine dikilmek üzere hâlâ o zaferin bayrağı mı taşınmaktadır?

Unutmayın, 'evrim kuramı'yla ilgili bir soru üzerine, "*Türkiye'nin birliğe ihtiyacı var. Uçak füze diyoruz. Bunlara odaklandık. Evrim teorisine inanan var inanan olmayan var. Birlikteliğe daha çok ihtiyacımız var.*" (Ekonomi Haber: Ulusal Haber Portalı, 14 Ocak 2012) diyebilen bir bilim adamı TÜBİTAK'ın başındadır.

IV. "Dindar bir Gençlik Yetiştirmek..."

AKP'nin ilk ve ortaöğretim sistemimizi yeniden düzenleme konusunda yüklendiği misyon, Recep Tayyip Erdoğan tarafından 31 Ocak 2012'de açıklanmıştı: "*Dindar bir gençlik yetiştirmek...*" (Cumhuriyet ve Milliyet gazeteleri, 02 Şubat 2012)

Ardından da, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez'le görüşüyor ve "*Dinimizi hurafelerden uzak, berrak, öz, en doğru şekilde halkımıza öğretmekle, nesillere yaymak [atç] Diyanet İşleri teşkilâtının en önemli görevlerindedir.*" diyordu (Cumhuriyet, 04 Şubat 2012).

Bilindiği gibi, bu misyon açıklamalarından iki ay kadar sonra, 30 Mart'ta çıkarılan yasa ile öğretim sistemi kökten değiştirildi; '4+4+4' sistemi getirildi.

Daha sonra, bu yasanın ruhuna uygun olarak, imam-hatip okullarının ortaöğretimin temel eğitim kurumu hâline getirilmek istendiği; pek çok okulun, öğrenci ve öğretmenlerinden arındırılarak imam-hatip ortaokuluna dönüştürüldüğü; velileri, çocuklarını bu 'mekteplere' yazdırmaları konusunda ikna etmek için imamların seferber edildiği; "*Kurân-ı Kerim*" ve "*Hz.*

Peygamberin hayatı” derslerinin, ‘seçmeli ders’ görünümü altında, askerî okullar dâhil bütün okulların ‘müfredatına’ konduğu bir sürece tanıklık ettik.

Hiç kuşkumuz yok, Vizyon 2023’e giden yolda yetiştirilen ‘*Dindar gençliğin*’ beynine Sünnîliğin esasları aşılacaktır.

Gelelim Sanayi Planı Meselesine...

Şimdi soralım: Bu verili koşullarda, birileri bir sanayi planı hazırlasa o plan ne ifade edecektir?

Ama önce şu sorunun yanıtını verelim: Niçin sanayi planı yaparız?

Geleceğin Türkiye’si için tasavvurumuz neyse o tasavvurumuzu gerçekleştirmek için sanayinin payına hangi işlev düşecekse o işlevi yerine getirebilsin diye sanayi planı yaparız; öyle değil mi?

Örneğin, Türkiye’de kurulu sanayi bugün, herhangi bir ürünü, ‘teknolojisi kendisine verilmek koşuluyla’, istenilen teknik özelliklere uygun olarak, öngörülen kalite ve zamanda ve kabul edilebilir fiyatlarla imal edebilme yetkinliğine sahiptir. Ancak o ürünün teknolojisini ya da o ürünü üretirken kullanacağı üretim teknolojisini ya yabancı ortağından ya da yabancı kökenli lisansör firmadan satın alır. Kullanacağı teknolojiyi kendi geliştiremez; yeni ürün, yeni üretim yöntemi, yeni sistem geliştiremez. Bu nedenle de dünya pazarlarında yaratabildiği tek bir özgün ürün markası yoktur.

Kısacası, Türkiye’de kurulu sanayi bu hâliyle, teknolojide ve kullanacağı teknoloji muhtevası yüksek kritik girdilerde bütünüyle dışa bağımlı bir imalât merkezi işlevini görmektedir. Kendisiyle ilgili stratejik kararları, ya teknoloji hâkimiyetini elinde tutan yabancı ortağı ya da hangi yabancı firmanın uluslararası tedarik zincirinde yer almışsa o firma verir.

Varlığını Cumhuriyet’e borçlu olan yerli sanayi burjuvazisinin, bütün bir Cumhuriyet tarihi boyunca edinebildiği kültür, sonuç olarak **imalât kültürüdür**.

Burada ‘kültür’ kavramını, bir toplum, topluluk ya da kurumun, öğrenme ve öğrendiğini gelecek kuşaklara aktarabilme kapasitesine bağlı olan bilgi ve deneyim birikimini ifade etmek için kullanıyorum.

Eğer Türkiye, geleceğin dünyasında, dünya nimetlerinin paylaşımında söz ve karar sahibi olmak ve kendi payını dışı dokunur ölçüde artırmak istiyorsa bellidir ki, sanayide bir kültür sıçramasını gerçekleştirmek zorundadır.

İmalât kültüründen teknoloji geliştirme kültürüne, yenilikçilik-yaratıcılık kültürüne sıçramasını gerçekleştirmek zorundadır.

Diyelim böyle bir plan yapmak istiyoruz... İlk sorumuza dönelim: Bu verili koşullarda, o plan ne ifade edecektir?

Birincisi, yerli sanayi burjuvazisinin, teknoloji üstünlüğünü elinde tutan yabancı sermaye ile ortaklık yapısı ve faaliyet gösterdiği pek çok sanayi dalında geçerli olan uluslararası üretim yapılanmasında eklemlendiği yer, kendiliğinden böyle bir kültür sıçramasında bulunmasına uygun değildir; bu yapı kendiliğinden bu sıçramaya izin vermez. Bu sıçramayı yapabilmesine, ülkede yaratılan destek mekanizmaları yetmez.

Bunun için, tıpkı G. Kore’de ve benzerlerinde olduğu gibi, ulusal motivasyon gereklidir... Ve bu motivasyonun, bu ulusal yönlendirmenin, devletten, devlete hâkim olan siyasî iktidardan

gelmesi gerekir. Bugünkü iktidar blokununsa böyle bir derdi yoktur; bağı olduğu ideolojide buna yer yoktur; dayandığı sermaye ayağının da böyle bir niyet ve *'istidadi'* yoktur.

Yeni sermaye sınıfının -yâni İslâmî sermayenin- geldiği ticaret ve rant kültüründen teknolojisine hâkim, onu kendisi geliştirebilen, yenilikçi, yaratıcı bir sanayi kültürüne sıçraması, görülebilir bir gelecek için neredeyse imkânsızdır. Bugünkü ölçek büyüklükleri de buna zâten elvermez.

Sermayeye el değıştirtme peşinde koşan Recep Tayyip Erdoğan bunu başarsa bile el değıştirtirecek olan sermayedir; kültür birikimi değil...

Sanayi kültürüyle hiçbir ilişkisi olmayan Arap sermayesiyle işbirliği ya da ortaklık, bu konuya herhangi bir çözüm getirmeyecektir. Fiilen görüyoruz; yerli İslâmî sermayenin de işbirliği yaptığı Arap sermayesinin de, günümüzdeki başlıca yönelim alanları inşaat sektörüdür; 'süpermarket' zinciridir; sanayi sektörü değil...

O hâlde söz konusu verili koşulları, Recep Tayyip Erdoğan'ın Vizyon 2023'ünü kabullenerek yapılacak bir sanayi planı anlamsızdır.

Peki, biz sanayi planımızı hangi vizyona göre yapacağız?

Erdoğan, kendi Vizyon 2023'ünü elbette erişilebilir bir hedef olarak görüyordur. Öyle de görecektir. Engellenebilmesi, Erdoğan'ın tasavvurundaki 'Vizyon 2023'e itirazı olanlara bağlıdır.

Ama itirazı olanların kendi 'Vizyon 2023'leri -kendi gelecek öngörülerini- yoktur.

Prof. Dr. Metin Durgut'un (ODTÜ) bir özdeyişini anımsıyorum: *"Kendilerinin öngörüsü olmayanlar başkalarının öngörüsünü yaşamaya mahkûmdurlar."* •